

Pim Wiersinga

THE
Papieren
Gezicht

ROMAN

Pim is terug

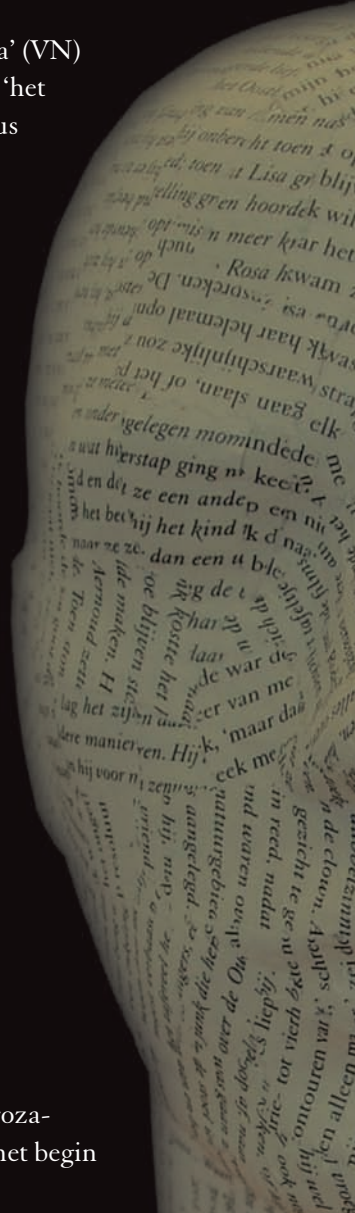
Na het 'verrassend proza' (VN) van Honingvogels, na 'het voetspoor van Couperus en Vestdijk' (AD) dat hij in Gracchanten volgde, na de tragiek van Tropenzomer komt Pim Wiersinga terug met

Het papieren gezicht, waarin een danser zijn jeugd verliest. In deze nieuwe roman overleven de personages hun illusies. En de liefde lijkt verder weg dan ooit.

In het kielzog van zijn personages betreedt Pim Wiersinga het Onbekende, en hij verleidt de lezer om hetzelfde te doen.

Vóór het signaal het hoofd bereikt scheidt de guillotine het van de romp. Het brein, plots bevrijd van de pijnbron, maalt nog heel even door, elf seconden, of elf minuten, elf in elk geval, om dan stilletjes te doven, zoals het bewustzijn dooft op de grens van waken en slapen... Dan hoort hij haar op hem inpraten.

Pim Wiersinga hielp andere schrijvers verder met Het proza-boek (Meulenhoff 2000, met Bert Jansen) en Schrijven: het begin (Augustus, 2006, 2009³)

Het papieren gezicht

Uitgever: Compaan uitgevers, Maassluis

September 2010

ISBN: 978-94-903741-3-6

Cover: schilderij, Peter Samson, *Zonder titel*

© Deze uitgave is copyright-beschermd. Niets uit deze uitgave mag derhalve worden gekopieerd, gefotografeerd, overgeschreven, overgetikt, op CD-ROM of DVD gezet, opgeslagen worden op een of andere elektronische wijze of op welke manier dan ook worden vervaelvoudigd, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Het papieren gezicht

Pim Wiersinga

Compaan
U I T G E V E R S

2010

*Voor Jolande,
van wie ik bijna niets weet*

Dit boek werd mede mogelijk gemaakt door Het Fonds voor de Letteren.

PROLOOG	7
I. VERVAL	11
1 De brief van Rafaela	12
2 Ze hadden enkel elkaar	21
3 Een goede dokter	28
4 Een romantisch personage	41
5 Het huis van hun jeugd	75
6 Geheime liefde	82
7 Koele lakens, waar vergetelheid was	104
8 Eén wet ken ik, en die luidt Dans met mij	120
9 Het mocht niet, maar het was al gebeurd	133
10 Dit kan niet, ik droom	137
11 Het Blauwe Theehuis (I)	149
12 Het Blauwe Theehuis (II)	160
13 Ik heb voor lokvogel gespeeld	163
II. BLOEI	166
14 Bij jou zit het ijs vanbinnen	167
15 Liefdesverdriet. Dat moest het zijn	187
16 Als het stil wordt op het slagveld	191
17 Hoezo een ander, ze is toch alleen?	203
18 Je moet mijn hart duizend keer breken	209
19 De wetten van de hofmakerij	215
20 Moddervette gozers gingen met de mooiste meiden	260
21 Sir Sayyeed	269
22 Een zwak voor haar	286
23 God is liefde, wij zijn drek	293
24 Ik herken jou	307
25 Wij missen Renate	309
26 Ze zaaien enkel tranen	312

“(…) before the geniuses of literature and painting, I realized that I myself lacked even the smallest skill. I felt a deep sense of shame. So that my spirit shattered out of fear, my very features were totally transformed, and no matter whether sleeping or awake I felt their force. Yet this ability to arouse and inspire me took me to the point where, without my even knowing it, my hands and feet began to dance.”

Laatste woorden van de geschiedschrijver Zhang Dai (1680)

In: Jonathan Spence, *Return to Dragon Mountain* (Penguin, 2007)

PROLOOG

Je maillot zit gedraaid, je ooglid trilt, het zweet breekt je uit. Muzikale prelude: trommels, koper, dreunende bassen. Het podium beeft onder je spitzen. De schrik van de lamp die je aanlicht. Je staat waar je staan moet, recht onder het halogeenspotje, bevroren en met het gezicht naar opzij. Nog even en het begint: de vuurproef, de voorstelling die zelfs Romeo moet overtreffen. Dan valt het slagwerk weg – trommels, pauken, gong. De fagot waaiert in dissonanten uiteen. Over het podium legt zich de stilte.

In de coulissen zweeft de schim van Sayyeed, de man die meer uit je haalt dan wie ook. *Go widde flo*, zegt Sayyeed zachtjes; en de muziek herneemt het motief. Mee in de melodie, met de zwaartelijn als een spies door je wervels. Strecken, buigen, versnellen: een trampoline van verende passen. *Occupy speez*, fluistert Sayyeed, fluistert het mooiste dansseizoen ooit, *like in a cosmic dance...*

Niet zo theatraal! Dat is Hans, bedenker van alle passen die nog voor hem liggen.

Sayyeed en Hans, stem en tegenstem, lossen op in het donker. Alleen met jezelf, alleen met de duisternis van het publiek. Heerser en bedelaar van het leven, instrument en bron van de dans. Uitersten krijgen een plaats, wisselen van plaats,

raken van hun plaats. Je zweeft onder de lampen door, als een condor glijd je langs ijzige hoogten.

De muziek zwelt aan: Ernst en Marleen komen op. Zij zijn het volmaakte duo: aanhalen en afstoten, toenadering en huiver; zij samen, jij alleen. Hun vingertoppen raken elkaar, hun armen vormen een poort, en door die poort glijp je het onbekende in. De fagotten en violen volgen het leidmotief, bereiden het slotakkoord voor; vanuit je bekken maak je die laatste draai.

Geruisloos kom je neer; *freeze*.

Bravo's, staande ovatie, uitzinniger dan bij *Romeo*, tot op heden je grootste succes. Je buigt, je buigt en buigt; je wilt de coulissen in, naar de stilte waaruit het ontstond. Buigt, maar ze laten niet los, ze roepen bravo, ze klappen tot ze geen handen meer hebben. Te vroeg, die hulde, bespottelijk: dit is de pauze nog maar, de echte vuurproef moet nog komen.

Claudio Agostín, de solodanser in *Eenzaamheid*, de ster van de avond, scheurt zich los, verschanst zich in de kleedkamer. Maar hij wil roken. Moet roken. Zijn cellen schreeuwen om nicotine. Shag vergeten; maar Eleonora heeft sigaretten, Eleonora van de pr, die op het juiste moment klaarstaat met water, snoep en rookgenot, waar is zij. Nergens, weg. Hij schiet een broek aan, rent trappen op, stoot door naar een foyer boven, de enige foyer met shag in de automaat; maar de automaat is weggehaald, bietsen dan maar; hij rent de foyer in en daar, aan het einde van de ronde zijgang, bij het zandvat, staat een jonge vrouw met volle overgave te roken.

Het halflicht van de foyer omarmt haar als een koorts. Ze rookt, ze lacht. Naar hem. De vermoeidheid loopt uit hem weg. Dat kiertje tussen haar tanden, die jukbeenderen, dat speels en statig lonken – ze is afgedaald uit een andere wereld: voor hem. Voor hem heeft ze zich bij dat zandvat geposteerd.

Voor hem staat ze tegen de muur geleund, en ze lacht. Dan praten ze, woorden die zoemen als bijen. Ze lachen allebei; en zij heet Yolande, ze blaast de rook in een pluim voor zich uit.

‘Na de pauze heb ik een solo,’ zegt hij. ‘Ik zou het niet mogen zeggen, maar: ik wil niet meer.’

Haar vingers reiken hem het tabaksstaafje aan, schampen zijn lippen. ‘Maar wat wil je dan?’

‘Ik zou met jou wel door de regen willen lopen.’

‘Dans dan voor mij.’

Ze spreken af, in Café Cox, straks.

Het podium is een dodenrijk; indigo, violet en leigrijs leggen er een vaal waas overheen. De volgsport springt aan; het harde schijnsel omsluit hem, kerft een schelle, vervormde schaduw in de halogeencirkel om zijn spitzen. Muziek. Hij glipt uit de cirkel, de lichtbundel volgt hem, zit hem op de hielen, sluit hem op en laat los. Met hoge, komische passen zoekt hij het midden, versnelt...

In de zaal gilt iemand: Romeo!

Van het balkon komt antwoord: Romeo oh Romeo!

Inbreuk op alle decorum. Dit is *Romeo* niet, dit is *Eenzaamheid*.

Maar de yell vindt weerklank. Romeo, hee hee Romeo, stuitballen om mee te gooien, de een steekt de ander aan, Ro-ro-mee-mee-yooo! Handgeklap, voetgestamp, heilig-schennend kabaal waarin alle muzen verstommen. Dit is *Romeo* niet, dit is *Eenzaamheid*. Rooo! Mee! Ohró, emee, Oyooo! Het kaatst de zaal door, de coulissen door, zijn kop door. Uit alle macht negeert hij de spreekkoren, koersend op een onhoorbaar ritme, hij gooit alles in de sprong—

De vloer kapseist, een snerpende pijn slaat via zijn kuit door zijn lichaam, gevallen, hij is gevallen, hij is—

Een kwal zonder zee, een slak zonder huis; een mach-

teloos kind, verdwaald in het oerwoud. De zaal is een ijzige stilte.

Handen tillen hem op, hij wordt weggedragen, afgevoerd onder een spervuur van flitslicht. Dan valt alles weg – en naast het zandvat Yolande, losjes tegen de muur, in een halo van sigarettenrook: heel dichtbij, maar ook oneindig ver weg, waar in een ongerepte wereld de prauw gorgelend over het meer glijdt. Hij steekt een hand buitenboord. Water, kouder dan ijs. Zonder roeiriem, zonder motor of zeil vaart hij op het eilandje af.

Daar staat ze.

Het is Yolande niet, het is Rafaela, zijn halfzus Rafaela, ze wacht tussen de rietstengels; daarachter opent het huis van oom Ramón zijn muil. De angst vliegt hem aan; Rafaela ziet het en lost op in het niets.

I. VERVAL

Through tears I watch young lovers
As they go strolling by
And all the things that might've been
God forgive me if I cry

WEARY BLUES

Compositie & tekst: Hank Williams
Zang: Madeleine Peyroux

1 De brief van Rafaela

Rafaela was naar Lima verhuisd, zag hij aan de envelop, die hij met onvaste vingers openscheurde. Ze was bondig voor haar doen, bijna kortaf: de envelop bevatte één blocnotevelletje.

Querido Claudio, Ik vrees dat de naam Rafaela je weerzin inboezemt; de kans bestaat dat je me ongelezen weggooit. Weer een bedelbrief, zul je denken, weer gezanik om geld. Nee dus. Ik hoef je geld niet. Sinds kort heb ik zelf een inkomen. Voor het eerst van mijn leven ben ik trots op mezelf, zoals ik lang geleden trots op jou was, om je danscarrière in Europa. Ik ben gescheiden en naar de hoofdstad verhuisd, het adres staat op de envelop. Noteer het. Op een dag zul je contact met me zoeken: dat zal de dag zijn dat jij jezelf tegenkomt, ook al vluchtte je naar het andere eind van de wereld. Niemand kan zijn familie straffeloos negeren. Liefs van je zus Rafaela.

De bomen stonden roerloos; de blaadjes hingen star aan de takken. Zelfs voor eind juni was het heet. Maar als hij iets open zou zetten, schalden de kinderstemmen in zijn oren.

Rafaëla zette de wereld op zijn kop. Contact zoeken door hem het verwijt te maken dat hij geen contact zocht. *Ik hoef je geld niet...* Zijn geld niet, nee, ze wilde hem. Maar de weg naar het verleden was afgesneden. Zij had die weg afgesneden, door haar verraad – het verraad waarover zij in alle toonaarden zweeg.

De kinderstemmen drongen door naden en kieren. Hij zette de fan aan. Stond op, strompelde naar de keuken. Het verband bedwong het kloppen van de enkel. De fysieke pijn viel in het niet bij de smaad. De smaad van de beginnersfout aan het einde van een carrière – alleen omdat hij zo nodig *Romeo* moest overtreffen, zijn triomf van vorig seizoen en tevens definitieve doorbraak. Sinds *Romeo* was Claudio Agostín een naam. De tomeloze ambitie om zichzelf te overtreffen was door Hans Engelhart, de huishoreograaf van DanzAnte, opgezweept tot waanzin – hij had de solopartijen van *Eenzaamheid* speciaal op hem geschreven, beweerde hij. In feite had Hans hem gebruikt om het op te nemen tegen Sayyeed, om te bewijzen dat DanzAnte meer kon bieden; om de eenzame hoogte van *Romeo* voorbij te streven. Met *Eenzaamheid* hoopte Hans Sayyeed te overtreffen – een misrekening, want Sayyeeds meesterwerk was van alle tijden en *Eenzaamheid* enkel modern: de dansers abstracties; de muziek een stapeling van dissonanten, ritmisch geweld à la Strawinsky. Sinds *Romeo* had Claudio geweten – geweten maar verwoed ontkend – dat Hans niet de man voor hem was of zou worden. Zoals altijd had ook dit keer de chemie ontbroken: na Sayyeeds vertrek trad dit duidelijker dan ooit aan het licht. Op de golf van zijn doorbraak had hij van ensemble moeten switchen, naar het Nationaal Ballet of zo; desnoods was hij Sayyeed achterna gegaan.

Maar hij was blijven hangen.

Lang voordat de tournee van *Romeo* ten einde liep had Hans, afgunstig op elk succes buiten het zijne, hem voor *Eenzaamheid* gestrikt. Claudio zei ja; toen kon hij niet terug. Weer had hij zich in de tang laten nemen van ijdelheid en angst om zonder werk te zitten – angst die werd gevoed door het vooruitzicht dat Sayyeed, de gastchoreograaf, de tovenaar, de maker van *Romeo*, naar India vertrok voor een commerciële klus in Bollywood.

Maar hij had nee kunnen zeggen. Hij had nee moeten zeggen. Nee tegen Hans' zoveelste onzinproject. Waarom zei hij ja: dat was de echte vraag, en alle antwoorden op die vraag waren banaal. DanzAnte stond voor veiligheid; en ook was er de ontluikende affaire geweest met Eleonora van de pr – een affaire die hem prestige verleende en in één klap ontsloeg van roddels als zou hij Sayyeeds *amant* zijn geweest. Het had iets ontluisterends dat een loopbaan door zo'n trivialiteit werd bepaald. Ja, een trivialiteit: liefde was het niet, zo bleek. Na de eerste ruzie had hij Eleonora's appartement verlaten en hij meed het sindsdien.

Hij kleepte zich uit en ging weer op de sofa liggen, ontzenuwd door zijn gedachten. Er werd aangebeld. Hij besloot niet open te doen, hij had geen zin in de wereld. Waar hij zin in had was duizend jaar slapen. Hij was oud. Voor een danser was veertig stokoud. Te oud voor Eleonora. Zij moest iemand hebben die jong was, een jonge bruid die haar genadeloos temde. Hij kon die bruid niet zijn, hij kon zich niet anders voordoen dan hij was.

Weer ging de voordeurbel, aftands en schor. Hij gooide de plaids van zich af en strompelde, toch nieuwsgierig geworden, het zijkamertje in; zolang hij niet pal voor het vensterglas stond was alleen het gebladerte getuige van zijn naaktheid. De enkel stak en klopte. In het plantsoentje speelden de kin-

deren, andere kinderen, meer kinderen; de hele zomer door zou hun schelle gekrijs zijn oren teisteren.

Het spionnetje onthulde een geluidswagen. Op het dak zat geen logo, maar hij wist: ze roken zijn bloed. Voor de derde keer rochelde de bel.

Hij vluchtte in paniek de badkamer in, deed de luxaflex dicht, liet zich zakken op de koele tegels. In de voorkamer ging de telefoon; hij hoorde het antieke antwoordapparaat aanslaan, terwijl zijn armen in een cirkel om zijn knieën lagen, zijn hoofd op zijn elleboog lag en hij zijn ogen vestigde op het behaarde wasbord van zijn ribben en zijn slappe lid. Zweetdruppeltjes kropen langs zijn bilnaad. Een hele tijd bleef hij zo zitten; wanneer hij zich verroerde was het om niet verkleefd te raken aan de vloer.

De stank van zijn ongewassenheid omhulde hem. Om die kwijt te raken nam hij een douche. Daarna belde hij Eleonora: ze hadden de gewoonte om voorvallen van publicitaire aard samen door te nemen.

Ze was niet onder de indruk van het verhaal. ‘Wees blij dat je in een vrij land woont, muts.’

‘Je in je badkamer moeten verschansen – wat je vrij noemt.’

‘Als je lef had zei je het in hun gezicht. *Sorry, geen interviews.*’

‘Dan filmen ze dat. Een plaag is het, en je doet er niets tegen.’

‘Je moet het niet opblazen. Je bent er gewoon een beetje depri van – nou, van wat er gisteravond gebeurde.’

Depri. Nooit zou het leven weer gewoon worden, en zij noemde dat depri. ‘Het is met me gedaan,’ klaagde hij, ‘het is afgelopen met me.’

‘Misschien heb je het foute vak gekozen. Hé, hoe is het

met je voet?’

‘Ik heet geen Hé, ik heet Clau-di-o.’

‘Clau-di-o, dat je tegen de recensies opziet is logisch, zeker nu de lokale tv je op de huid zit; maar Arendson en Wiersma, om maar een dwarsstraat te noemen, hebben je nog steeds hoog zitten.’

Zelfs hij kende het journalistenduo, hoewel hij zelden een kunstkatern las. ‘Wat hebben die ermee te maken.’

‘Goed nieuws, man. Ze willen een diepte-interview. Met jou.’

‘Na *Romeo* waren ze in geen velden of wegen te bekenen. En bij een ramp zitten ze er bovenop.’

‘Ze hadden je al op het oog. Arendson en Wiersma zijn het beste wat de kunst kan overkomen. Wat jou kan overkomen.’

‘Bloed aan de paal: dat is het principe van alle journalistiek. Waarom vertel je ze niet meteen dat ik het foute vak heb gekozen.’

Oorverdovend ruiste haar zucht op de lijn. ‘Claudio Agostín, het idool van skatertjes en schoolmeisjes, de droom van onbestorven weduwen en andere eenzame zielen, en de ster in *Romeo*, de hit van een seizoen, trekt op zijn veertigste in twijfel dat hij kan dansen. Natuurlijk kun je dat, jij beheerst je vak als geen ander. Maar ben je in je element? Waar ligt je kracht, wat is je echte tak van sport?’

‘Klassiek ballet,’ zei hij prompt. ‘Met de nadruk op klassiek. Ik had bij DanzAnte moeten vertrekken, voor het te laat was.’

En voor jij je netten uitsloeg: dat was wat hij dacht maar voor zich hield.

‘Ja, je schitterde als *Romeo*, dat weten we nou wel. Maar waarom?’

‘Nou,’ zeurde hij, ‘echt klassiek kun je *Romeo* niet noemen.’

‘Wil je mijn mening?’

‘Naar jou wordt geluisterd, dat weet je zelf ook.’

‘Terwijl ik maar van de pr ben. Zo’n stuk als *Eenzaamheid* heeft voor jou geen betekenis. Het hele concept ontgaat je.’

‘Concept – gadverdamme, ga je mond spoelen.’

‘En omdat het concept je ontgaat, omdat het stuk je niet eigen wordt, verstuik je in deel twee je enkel.’

Er viel op af te dingen, en toch had ze gelijk. En ze formuleerde dit gelijk helder, al was ze van de pr; wie weet wel daarom. Haar gefnuikte artistieke ambities – vroeger zong ze – had ze begraven en zo verwierf ze een merkwaardig gezag. Naar haar werd geluisterd. Het was meer dan hij van zichzelf kon zeggen. Eén fout en hij was al uit het lood. Zijn fans zouden hem vergeten; *Romeo* zou uit de herinnering verdwijnen.

Ze zei: ‘Dat jij je enkel verstuikt is minder vreemd dan je ijzersterke begin... Om *Eenzaamheid* te dansen deed jij jezelf geweld aan; en je lijf rebelleerde. Kom op! Zelfs jij bezit niet de eeuwige jeugd. Ik ben op je gesteld geraakt, Claudio. Dat weet je. Je zou het moeten weten. Op mijn verknipte manier hield ik van je. Nog misschien wel. Zoiets is zelden wederzijds, weet ik; maar jij gelooft het niet eens, je bent er niet toe in staat. Dat is pas kwetsend. Soms, hè. Soms moet je... Niks.’

Het idee be kroop hem dat hem iets ontging – iets wezenlijks, voor ieder ander evident. ‘Zeg het,’ riep hij uit. ‘Laat de bijl maar vallen.’

‘Soms is het tijd. Tijd om wat anders te gaan doen.’

‘Wat “anders”. Hoezo “anders”! Er is niks anders!’

Met een grafstem zei ze: ‘Hans overweegt je ontslag.’

Vóór het signaal het hoofd bereikt, scheidt de guillotine het van de romp. Het brein, bevrijd van de pijnbron, maalt even door, elf seconden, elf minuten, elf in elk geval, om dan te doven, zoals het bewustzijn dooft op de grens van waken en slapen... Dan hoort hij haar op hem inpraten. Hoe ze Hans op andere gedachten wilde brengen. De moeite die ze nam om hem voor DanzAnte te behouden.

‘Waarom zeg je niks?’

Voordat hij iets kon zeggen nam zij opnieuw het woord. ‘Eén ding is bereikt: mocht Hans je niet meer willen, dan krijg je een jaar doorbetaald, dat heb ik zwart op wit. Neemt niet weg dat ik het erg naar voor je zou vinden; hoewel—’

‘Wat hoewel. Hoezo hoewel, waar heb je het over!’ Als er een glas op tafel had gestaan, knalde hij het nu tegen de muur. Maar er was niets om tegen de muur te knallen, behalve de porseleinen Maria en die was hem dierbaar; niets, niets om de woede die in hem rondzong te stillen. ‘Madre mía, wees toch eens duidelijk!’

Ze liet een stilte vallen.

Intussen startte hij de pc om zijn mails te bekijken. Er waren 67 ongelezen berichten, het merendeel fan- of hatemail via DanzAnte.

‘Morgen,’ hoorde hij haar zeggen. ‘Heb je morgen tijd?’

‘Laat ik toevallig tijd hebben morgen,’ schamperde hij. ‘En de rest van de week. En de volgende veertig jaar. Ik wil niet eens meer werken voor die lul, geef mij Sayyeed maar!’ Hij sidderde van drift. ‘Sayyeed is beter, staat internationaal hoger aangeschreven – dat verzin ik niet, het is zo!’

‘Zou hij dan aan de lopende band dansjes voor Bollywood maken?’

‘Je bent bevooroordeeld, je mocht hem niet.’

‘Dat staat erbuiten.’

‘Sayyeed had een oogje op mij: daarom mocht je hem niet. Terwijl je van hem niets te duchten had. Hij ging naar Bollywood, ja, maar ik was de reden. Ik kon hem niet beantwoorden, die liefde is aan mij niet besteed.’

‘Je hebt het steeds over hem. Je zit in de kast, je komt er niet voor uit.’

Daar gaan we weer, dacht hij. ‘Schat: ik weet dat ik in jouw ogen geen echt man ben, maar—’

‘Omdat je er niet voor uitkomt.’

Ze was onverbeterlijk. ‘Ik mis Sayyeed ja, in zoverre heb je gelijk. Maar niet als minnaar. Sayyeed is meer dan een minnaar. Sayyeed is de tovenaar, die alles uit je haalt, de enige die mij als danser uittilt boven mezelf. Weet je waarom het voor de pauze zo goed ging? Omdat ik hem *zag*. Ik zag zijn schim in de coulissen, en toen vatte ik moed.’

‘Hij is weg.’ Op Eleonora maakte het verhaal geen indruk. ‘Je zult het met Hans Engelhart moeten doen. Met Ernst, Heleen en de rest, kortom je gewaardeerde collega’s.’

‘Sayyeed is weg, en ik ben ook weg. Het is gebeurd, Leo. Die smet zal me aankleven tot ik sterf. De danser die aan een beginnersfout ten onder ging. Ik zal het op mijn steen laten beitelen.’

‘Voorlopig ben je niet dood,’ zei ze. ‘Je zult toch verder moeten.’

‘Verder: waarheen? Je zei dat ik een ander vak had moeten kiezen.’

‘Doe dat dan. Kies een ander vak. Heb ik ook moeten doen. Je wordt er beter van, geloof me.’

Ik zeur, dacht hij beschaamd, wentel me in zelfbeklag. Kennelijk ziet zij iets wat mij ontgaat. *Go widde flo*. ‘Het spijt me dat ik zo achterlijk doe,’ zei hij. ‘Eh – aan welk vak had u gedacht?’

‘Acteur. Dat is de snaar die Sayyeed bespeelde – waarmee hij het in jou naar boven haalde.’

‘Bewijs het maar,’ zei hij om het in zijn hoofd weer stil te krijgen.

‘Was ik van plan,’ zei ze kalm. ‘Morgenochtend om elf uur bij mij. Meenemen: slaapzak, sokken en kleren, tandenborstel. En leesvoer. Je krijgt een volledig verzorgde *mystery tour*, gratis en voor niks.’

‘Het overvalt me, laat me nadenken.’

‘Jij denkt veel te veel na. Je zit in de shit, man! Laat je toch helpen!’

Je kon veel kwaads van haar zeggen, maar ook veel goeds. Hij had weinig te verliezen. Zijn loopbaan, zijn schande, zijn verleden: hij moest het achter zich laten. Zijn oog viel op Rafaela’s brief. *Op een dag zul je contact met me zoeken: dat zal de dag zijn dat jij jezelf tegenkomt.*

‘Goed,’ zei hij. ‘Ik zal er zijn.’